

**ПРОЕКТЪТ DASUN- РЕЗУЛТАТИ ОТ
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНТЕРЕСИ И НАГЛАСИ
НА ВЪЗРАСТНИ 50+ ЗА ОБУЧЕНИЕ В
УНИВЕРСИТЕТА ПО
БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ И
ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ**

доц. д-р Добринка Стойкова, УНИБИТ

**PROJECT DASUN- RESULTS OF RESEARCH FOR THE
INTERESTS AND ATTITUDES OF ADULTS 50 + FOR
TEACHING IN STATE UNIVERSITY OF LIBRARY
STUDIES AND INFORMATION TECHNOLOGIES**

**Report, hold on an International Conference “The
Interaction – Theory and Praxis. Key Problem and
Solutions”, 24-25 June 2011, in Burgas, published in the
Conference Proceedings, p. 259-262**

***Abstract:** The aim of the project DASUN is to develop in cooperation with four universities (together with NGOs)- in our case these are SULSIT and Association of University Libraries /AUL/, from 3 Danube countries (Bulgaria, Romania, Serbia) guided and counselled by ZAWiW of Ulm University, concepts for academic continuing education program for older adults as a bridge between science and citizens, designed to fit to the local frame conditions. The concepts will be individually adapted to the circumstances of each partner, will be implemented and evaluated, in order to develop sustainable concepts and educational praxis. First of all, concepts and good practice of scientific further education for older in Europe, as preparation for new tasks of the older in society, science, economy and culture, will be introduced. After that, each project tandem (each university co-operates with an NGO) will develop a concept for an academy day concerning the topic “Ageing and Society”, implement and evaluate it.*

Key words: project DASUN, cooperation, SULSIT, AUL, research, education for adults 50 +, Academy Day, evaluation.

За да се установи какви са нагласите и интересите за обучение на възрастни лица 50+ от град София колектив от Университета по библиотекознание и информационни технологии (УНИБИТ), съвместно с Асоциация на университетските библиотеки (АУБ) състави и разпространи анкета сред лица от съответната възрастова група. Анкетирани са общо 140 лица, които условно могат да се разделят на три групи. Първата група включва 25

възрастни, членове на АУБ, които работят в различни университетски библиотеки в столицата. Характерно за тази група е, че нейните членове имат солидни компютърни познания и работят на пълен работен ден. Втората група включва около 40 читатели на малки публични библиотеки в столицата. В нея влизат както високообразовани лица, така и по-малко подготвени хора. И едните и другите имат положително отношение към предлаганото обучение, но в зависимост от образованието и/или възрастта си имат интерес към различни занимания. Третата група се състои от родители или баби на студенти от две столични висши учебни заведения. Тази група е извънредно пълна като професия, възраст и разбира се желания за обучение.

Анкетата съдържа четири групи въпроси. Преобладават затворените въпроси, като след изчерпване на опциите след всеки въпрос е оставено място за дописване на друга формулировка. **Първата група въпроси** целят да се изяснят някои лични данни. Тук са включени въпроси за възрастта, за пола, за степента на образование, за професията на лицето, за неговата житейска ситуация. Анкетите са попълнени от 140 лица. От тях 93 са жени или 66.42%, а 47 са мъже или 33.6%. Представени са възрастни от 50 до 90 години включително. Сред анкетирания най-голям брой лица са между 50-55 годишни (46 посочвания), което е 32.85% от всички. Следват лица на възраст 55- 60 години (32 посочвания), което е 22.85%. От 60-65 има 22 посочвания, което е 18.6%; от 65-70 години има 19 посочвания, което е 13.57%; от 70-80 -17 лица или 12.14%, от 80 до 90 – 7 човека или 5 %.

Интерес представлява отговора на въпроса за житейската ситуация на анкетирания лица. Оказва се, че не винаги има директна връзка между навършването на определен брой години и пенсионирането. Така например сред анкетирания има мъже военни на 50 години, които са пенсионери, но има и жени на 70 и повече години, които са на пълно работно време. Анкетирания се разпределят по следния начин – 63 посочвания или 45% са пенсионери, а 56 посочвания или 40 % работят на пълно работно време. Пред пенсия са 8 човека или 6.8%. На половин ден работят четирима (2.85%), а почасово –осем човека, което е 5.7%. Сред тях има и лица, които са на 70 и повече години. Без доходи са четирима, като това са предимно млади хора, завършили гимназия.

По отношение на тяхното образование анкетирания се разпределят по следния начин – един – с основно образование; 60 – със средно или 42.85% и 75 или 53.7% – с университетско образование. Четирима не посочват степента на образованието си. Анкетирания са представители на различни професии. Сред тях има както лекари, учители, инженери, филолози, така и готвачи,

строители, шофьори, електромонтьори и други типично работнически професии. Има и представители на артистичните среди – писател, художник, музикант. Би могло да се каже, че са представени всички слоеве на обществото. Анкетиранията са се занимавали с различен като тип работа – научна, преподавателска, практическа творческа или типично изпълнителска. В част от анкетите е посочено, че лицата са имали ръководни позиции.

Втората група въпроси целяха да разберем какви са компютърните умения на анкетиранията и какви са нагласите им към евентуално компютърно и/или дистанционно обучение. На въпроса ползвате ли компютър преобладават положителните отговори – да – 92 (65.7%); не – 45 (32.1%). На въпроса – „Ползвате ли интернет?“ са отговорили с да 70 човека (50%), с не 64 (45.7%). Близки са и отговорите на въпроса „Имате ли компютър?“ – с да – 74, не – 61. На следващия въпрос – Имате ли желание да се обучавате за ползване на интернет или компютър преобладават желанията за включване в курс за напреднали – да – 51 отговора (36.4%). Този отговор дават предимно хора, които работят. Други желаят да се включат в курс за начинаещи – 42 (30%). Това предимно хора, които нямат компютър и не ползват интернет. Част от анкетиранията са избрали отговора – да, но нямам пари за това – 30 посочвания (21.42 %) като част тях посочват в какви курсове искат да се включат, но други не. Само 14 човека (10 %) нямат никакъв интерес към компютърно обучение.

По отношение на дистанционното обучение отговорите са малко по-различни. Тук 34 от анкетиранията биха се включили в такова обучение (24.3%), 25 в никакъв случай, 18 не са наясно какво представлява то, а 62 предпочитат контакта с преподавателя (44.28%). Възможностите за дистанционното обучение за усъвършенстване на компютърните умения се оценяват положително предимно от вишисти, които са много заети (лекари, аптекари, зъболекари, юристи и други), докато представители на други професии предпочитат контакта с преподавателя. Следващият въпрос цели да конкретизира желанията за обучение. Тук са предложени само две опции – да уча език, което получава 33 посочвания (23.57%) и да усъвършенствам компютърните си умения – 78 отговора (55.7%). Трябва да се отбележи, че част от анкетиранията посочват и двете опции, докато по-голяма част не посочват нито една. По-голяма част от желанията за усъвършенстване на компютърните умения са на вишисти, които ползват компютър и интернет и които работят на пълен работен ден.

Третата група въпроси целят да уточнят вида, тематиката, продължителността и ползите от обучението. От особена важност за организиране на Академичния ден и на бъдещи обученията на възрастни 50+ е въпроса за интереси

към посочена от нас тематика. Тук възможностите за избор са осем. Само двама не избират нито една тема, докато други избират повече от една. Най-много посочвания събира формулировката – работа с компютър/интернет – 73 посочвания (52.14% от всички). С почти равен брой посочвания са две от темите, а именно – „как да водим здравословен начин на живот” – 52 посочвания (37.14%) и „идеи за свободното време – туризъм, градинарство, хоби” 50 посочвания или 35.7%. Близки по брой са две от предложенията - „как да търсим полезна информация за болести и за лечението им”(43 отговора или 30.7%) и „как да се научим да изготвяме проекти” (40 посочвания или 28.57%). Следва интересът към българското и чуждото културно-историческо наследство с 36 посочвания (25.7%). Равен брой посочвания имат останалите две позиции: „придобиване на умения за общуване” и желанието за учене на английски език (с по 33 посочвания или 23.57%).

Трябва да се отбележи, че позицията „как да се научим да изготвяме проекти” се избира само от вишисти, които са на пълен работен ден. При пенсионерите преобладават желанията за получаване на информация за здравето и за свободното време. С нарастване на възрастта намаляват и желанията за обучение. Така докато част от младите избират по няколко различни позиции, то по-възрастните избират само една [1].

На въпроса за предпочитаната форма за обучение най-голям интерес има към лекции/курсове – 70 посочвания (50%), следвано от форми на практическо обучение – 59 посочвания (42.14%). Останалите форми събират по-малко посочвания. Това са семинари – 26 (18.6%); взаимодействие между поколенията – 13 (9.3%); разработване на проекти и електронно обучение – по 11 посочвания (8.5%). Последните три позиции са посочени единствено от вишисти, които са на пълно работно време. Практическото обучение е предпочитано от хора, завършили гимназия, докато лекции/курсове и от двете степени на образование, но с превес на вишисти.

В бъдеще желанията относно продължителността на обучението са в полза на по-продължително обучение – 50 отговора (35.7%). По-краткото обучение – до няколко дни предпочитат 46 човека (32.85%). Интерес представлява и честото съчетаване на два отговора едновременно – за обучение до няколко седмици, но по 3 часа на ден. По-дълго желаят да се обучават вишистите. Няма представя каква да е продължителността на обучението 25 човека или 17.85%. В отговора на този въпрос няма ясно разграничение между вишисти или среднисти.

Интерес представлява и отговорът на въпроса за какво обучените лица биха използвали наученото от тях по време на обучението в бъдеще. На този въпрос най-много

отговори събира формулировката – за работа с хора в нужда и съседи – 54 посочвания (38.57%), следвано от – за ангажиране в работата в организация или сдружение – 40 посочвания или 28.5%, 16 (11.42%) – за преподаване. Не малък брой лица - 38 не биха участвали с нищо (27.14%).

Четвъртата група въпроси се отнася до бъдещо организиране на курсове за обучение и съдържа въпроси относно готовността на бъдещи курсисти да заплащат предоставяните услуги. Предложени са четири варианта за краткосрочно обучение по различни тематика. Независимо от тематиката преобладаващите отговори са – само ако е безплатно. Те варират от 46.6% за получаване на знания за културно историческото наследство под формата на екскурзия до 57.6% - за кратък курс с информация за здравословен начин на живот. Равен брой посочвания получават предложенията за кратък курс за компютърни умения или ползване на интернет или продължаващо един месец дистанционно обучение – с по 56% ако е безплатно. Подобен отговор дават почти всички пенсионери и част от работещите лица.

Най-голям брой желаещи да заплатят има предложението - за получаване на знания за културно историческото наследство под формата на екскурзия – 45.8% от всички анкетирани. Приблизително равни посочвания за готовност за заплащане събират останалите предложения – 45 посочвания за кратко обучение по теми за здравословен начин на живот (32.14%); с по 42 посочвания (30%) са готови да заплатят курсове за компютърно или за дистанционно обучение. Няма интерес към такова обучение 10.8% от анкетираните. От информация за здравословен начин на живот не се интересуват 6.8%, а от културно-историческото наследство под формата на екскурзия – 7.6%.

В резултат от анализа на отговорите се очертават както преобладаващите интереси към тематика, така и предпочитанията към формата на обучение на възрастни 50+. Академичният ден се организира по следния начин:

1. Лекция – презентация за живота и вярванията на траките. Избрана беше темата „Траките и вярата им в безсмъртието” с извънредно интересния лектор проф Валерия Фол, щатен преподавател в УНИБИТ.

2. Лекция – презентация на тема „Характерни болести на хора 50+. Профилактика и възможности за лечение”. Тук за лектор беше поканен доктор Ясен Петров, който наблегна в лекцията си на връзката между здравословното хранене и здравето.

3. След това пред присъстващите бяха направени демонстрации на търсене на информация по различни тематика. Избрани бяха следните теми – „Ролята на движението и на музиката за здравето”; „Как да научим

повече за българското културно-историческо наследство”; „Как да намерим полезна и практична информация за свободното ни време” и „Как да общуваме пълноценно във века на информационните технологии”.

4. На всички присъстващи бяха раздадени листовки с информация по темите за здравословен начин на живот, за обекти на културно-историческото наследство и за информация за това какво можем да правим през свободното си време. Раздадени карти бяха и карти за обратна връзка с цел оценка на постигнатото.

В бъдеще би могло да се помисли и за обявяване на платени компютърни курсове за напреднали. Спорен е въпросът дали трябва да се използва дистанционна или стационарна форма на обучение. Както показват резултатите от анкетата и двете форми имат привърженици. Друга форма за обучение, която беше подкрепена с достатъчно на брой посочвания е организиране на двудневна екскурзия с цел започване с наши културно-исторически обекти. Всички до тук посочени форми за платено обучение се отнасят предимно до работещи на пълен работен ден хора 50+, които искат да научат нещо ново.

Обучението на пенсионери е свързано с разходи, които те не са в състояние да заплатят. За да могат те да бъдат включени в желани от тях курсове и форми за обучение е необходимо да се кандидатства с проекти, чрез които да се осигурят необходимите средства. Необходимо е да се отбележи и че в тази група с напредване на възрастта хората имат по-бавни реакции, нямат дори начални компютърни умения, което ще изисква в бъдеще обучението да е в малки групи [2]. Друга особеност на възрастните хора е, че една част от тях не чуват добре, а други не виждат добре, което налага да се правят многократни повторения на казаното и показваното. Независимо от тези трудности при обучението смятаме, че то е възможно и необходимо.

Литература:

1. **Катански, Ч.** Европейски приоритети в български контекст – перманентно образование и учене през целия живот. С., Веда Словена – ЖГ, 2005.
2. **National education for all.** Plan of action of Republic of Bulgaria. Balkan sub-regional consultative seminar, UNESCO, Sofia, 2002.